

De kracht van de remedial teacher in het voortgezet onderwijs

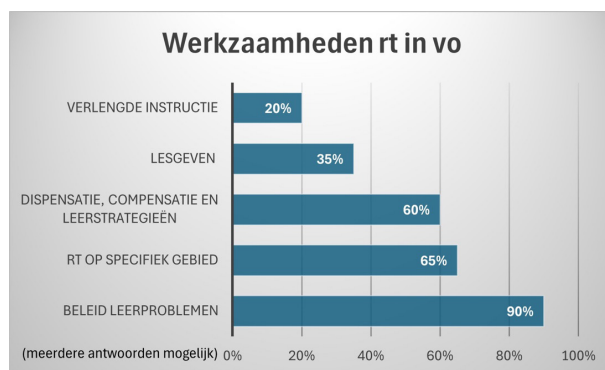
Onderzoek toont aan: de rt'er hoort thuis in goed voortgezet onderwijs

De klassen worden diverser, de ondersteuningsvragen complexer en de roep om inclusief onderwijs luider. In dat veranderde landschap is de remedial teacher (rt'er) in het voortgezet onderwijs uitgegroeid tot een sleutelprofessional. Recent onderzoek van de Landelijke Beroepsvereniging Remedial Teachers (LBRT) en het Inspectierapport *De Staat van het Onderwijs 2024* bevestigen wat velen in de praktijk al wisten: de rt'er maakt h t verschil. Niet alleen in de begeleiding van leerlingen met leerproblemen, maar ook in het versterken van de schoolstructuur, het adviseren van collega's en het verbinden van beleid en praktijk.

Om een duidelijk beeld te krijgen van de actuele situatie van remedial teachers in het vo, heeft de LBRT in 2024 een ledenonderzoek uitgevoerd. Waar liggen kansen voor rt'ers en welke knelpunten verdienen prioriteit? De centrale vraag aan de LBRT-leden was hoe ze zelf hun rol en de toekomst van remedial teaching in het vo ervaren. De enquête werd verstuurd naar 350 LBRT leden en 51 leden hebben de vragen beantwoord en hun mening en ervaring gedeeld. De antwoorden hebben geleid tot mondelinge vervolgesprekken met enkele respondenten. De resultaten zijn uitgebreid geanalyseerd en besproken en worden hieronder in breder perspectief gepresenteerd.

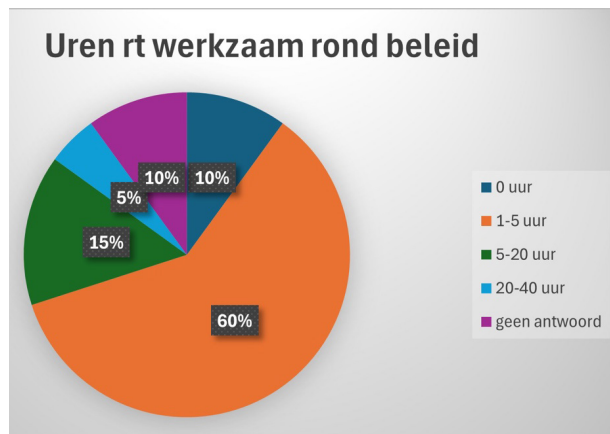
De onderzoeksresultaten

Aan het onderzoek namen zowel rt'ers in loondienst als zelfstandige rt'ers - die met verschillende scholen samenwerken in het voortgezet onderwijs - deel. Maar liefst 90% van de respondenten geeft aan actief te zijn bij het ontwikkelen van rt-beleid en protocollen, zoals dyslexie- en rekenbeleid en ondersteunt collega-docenten in de praktijk. De uren die aan beleid besteed worden variëren. Van de respondenten besteedt 60% 1-5 uur per week aan beleidszaken, 15% tussen de 5 en 20 uur en een klein percentage zelfs tussen de 20 en 40 uur per week (5%). Zo'n 62% combineert individuele begeleiding met groepslessen die zich richten op kernvaardigheden als lezen, rekenen en studievvaardigheden. Daarnaast geeft 60% van de respondenten leerlingen voorlichting over dispensatie- en compensatiemaatregelen en leerstrategieën.

Toenemende vraag

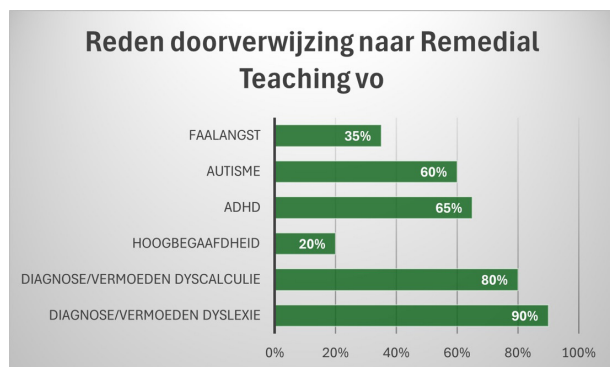
Uit onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs blijkt dat vo-leraren sinds de invoering van passend onderwijs een hogere werkdruk ervaren, doordat er meer leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in de klas zitten. Ook blijkt dat leraren jaarlijks gemiddeld zo'n 80 uur buiten de les aan extra ondersteuning besteden en zij geven aan een hoge werkdruk te ervaren; ongeveer 20% van de leraren voelt zich niet of onvoldoende toegerust om leerlingen die extra hulp nodig hebben adequaat te ondersteunen. Dit wijst erop dat de werkdruk voor ondersteunende functies, zoals die van remedial teachers, is toegenomen. Maar waar liggen de grootste uitdagingen? En wat zijn de redenen om remedial teaching in het voortgezet onderwijs in te zetten – en op welk moment gebeurt dat? Om daar meer inzicht in te krijgen, stelde de LBRT in haar enquête een aantal verdiepende inhoudelijke vragen.

Reden doorverwijzing naar remedial teacher

Op de vraag in de LBRT-enquête naar de aanleiding voor begeleiding door een remedial teacher werden meerdere antwoorden gegeven. De meeste leerlingen worden verwezen na een diagnose of het vermoeden van dyslexie (90%), dyscalculie (80%) of hoogbegaafdheid (20%). Ook gedrag- of persoonlijkheidsproblemen die leerproblemen veroorzaken leiden regelmatig tot doorverwijzing, zoals bij AD(H)D (65%), autisme (60%) of faalangst (35%).

Deze diversiteit in ondersteuningsbehoeften bevestigt wat ook wetenschappelijk bekend is: leerlingen verschillen niet alleen in cognitieve capaciteiten, maar ook in sociaal-emotionele ontwikkeling, motivatie en executieve functies (Zimmerman & Schunk, 2021). Remedial teachers blijken goed geoutilleerd om op al deze domeinen ondersteuning te bieden. Ze spelen hiermee een sleutelrol in het creëren van een stimulerend en inclusief leerklimaat waarin ruimte is voor maatwerk.

Afstemming met vakdocenten en mentoren

Respondenten van het LBRT-onderzoek geven tegelijkertijd aan dat de samenwerking met vakdocenten en mentoren op veel scholen nog verder versterkt kan worden. Hoewel er steeds meer scholen zijn waar remedial teachers en docenten samen aan de slag gaan, voelt bijna 40% van de remedial teachers zich nog te veel als een 'eenpitter' binnen de school. Met name het uitwisselen van kennis blijkt in

de praktijk niet altijd soepel te verlopen. Er is dan ook een duidelijke behoefte aan structurele overlegmomenten en aan een heldere positionering van de remedial teacher binnen het zorg- en ondersteuningsteam.

Deze oproep is in lijn met de aanbevelingen van de Onderwijsraad (2023), die benadrukt dat samenwerking tussen ondersteunende en onderwijzende professionals essentieel is voor het realiseren van effectief en adaptief onderwijs. Daarnaast blijkt uit het LBRT-onderzoek dat het zichtbaar maken van de expertise van de rt'er binnen het team essentieel is: waardering en erkenning door schoolleiding en collega's vormen de basis voor goede afstemming en duurzame inzet zo vinden de respondenten.

Gerichte professionalisering in het voortgezet onderwijs

Respondenten geven aan professionalisering belangrijk te vinden, mits de scholing goed aansluit bij de praktijk in het voortgezet onderwijs. Er is behoefte aan doelgerichte opleidingen die relevant zijn voor hun dagelijkse werk. Intervisie wordt door 35% van de respondenten ingezet als krachtig middel voor professionele ontwikkeling. Verder blijkt uit de enquête interesse in scholing op het gebied van vreemde talen en dyslexie, evenals dyscalculie, rekenvaardigheden (niveau 2F en 3F), studievaardigheden, motivatie, concentratie en leerstrategieën.

Deze professionaliseringsbehoefte sluit aan bij bredere inzichten uit de literatuur: bijscholing gericht op het trainen van leerstrategieën, executieve functies en motivatie heeft aantoonbaar effect op leerprestaties en welzijn (Korthagen, 2020). Daarnaast toont onderzoek aan dat collegiale consultatie en intervisie bijdragen aan het versterken van pedagogisch-didactisch handelen (Van de Grift & Maassen, 2021). De LBRT speelt hierop in met de LBRT Academie en thematische scholingsroutes specifiek voor het voortgezet onderwijs.

Andere bevindingen en onderzoeken

Naast het LBRT-onderzoek zijn er de afgelopen jaren meerdere studies verschenen die de meerwaarde van remedial teaching in het voortgezet onderwijs onderschrijven. Remedial teaching (rt) leidt niet alleen tot verbeteringen in taal- en rekenvaardigheden, maar draagt ook bij aan een positiever zelfbeeld, verhoogde motivatie en betere studievaardigheden bij leerlingen. Zo toont een studie van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) aan dat rt-programma's een significante positieve invloed hebben op zowel de leerprestaties als het welbevinden van leerlingen. Daarnaast benadrukt de Kennisrotonde dat vroege signalering en interventie door middel van rt essentieel zijn voor het effectief aanpakken van leerachterstanden, wat indirect bijdraagt aan het zelfvertrouwen en de motivatie van leerlingen. Deze

bevindingen worden ondersteund door kwalitatieve gegevens, waarbij meerdere onderwijsprofessionals aangeven dat leerlingen met rt-hulp hun cijfers zien stijgen en minder vaak uitvallen of doubleren.

Deze bevindingen sluiten bovendien aan bij internationale studies die het belang van gedifferentieerde en specialistische ondersteuning onderstrepen. Zo toont onderzoek van Hattie (2023) aan dat kortdurende, intensieve interventies met expliciete instructie en frequente feedback significant effectiever zijn dan langdurige, minder gerichte hulp. De rol van de rt'er als specialist in strategie-instructie en het trainen van metacognitieve vaardigheden krijgt daarmee extra gewicht. Bovendien blijkt uit praktijkonderzoek (Graham & Harris, 2022; Van der Veen & Verhoeven, 2022) dat leerlingen die begeleid worden in het expliciet aanleren van lees- en schrijfstrategieën meer vooruitgang boeken dan leerlingen die enkel extra oefentijd krijgen.

Hybride rol

De Onderwijsraad onderstreept dat 'zorg in de school' niet alleen een wettelijke verplichting is, maar ook een morele verantwoordelijkheid. Scholen richten zich vandaag de dag niet meer uitsluitend op cognitieve leerprestaties; ook de sociale en emotionele ontwikkeling van leerlingen verdient nadrukkelijk aandacht. Binnen deze bredere onderwijsvisie vervult de remedial teacher een dubbelrol: enerzijds als laagdrempelig aanspreekpunt voor leerlingen met leerproblemen, anderzijds als expert die docenten ondersteunt bij adaptief lesgeven, differentiatie en het opstellen van handelingsplannen.

Rol van de remedial teacher

Diverse studies in het vo wijzen op de bredere impact van de remedial teacher op de schoolcultuur. De aanwezigheid van iemand die gespecialiseerd is in bijvoorbeeld dyslexiebegeleiding of executieve functies leidt tot meer bewustwording binnen het docententeam over hoe verschillend leerlingen leren (Korthagen, 2020). Hierdoor ontstaan kansen om meer maatwerk te bieden, bijvoorbeeld door flexibel toetsen, differentiatie in de klas en het bevorderen van zelfstandig leren. Steeds meer remedial teachers vervullen deze hybride rol: ze ondersteunen niet alleen leerlingen, maar adviseren ook docenten over hoe zij hun didactiek en pedagogiek kunnen afstemmen op de behoeften van verschillende leerlingen. Hierdoor verschuift de focus naar een systeemaanpak: niet alleen de leerling verandert, maar ook de manier waarop de school en het docententeam omgaan met diversiteit in de klas.

Expertise in executieve functies en sociaal-emotionele vaardigheden

Hoewel vakspecifieke ondersteuning in taal en rekenen van blijvend belang is, groeit de behoefte aan expertise van remedial teachers op het gebied van executieve functies

– zoals plannen, organiseren en zelfmonitoring. In het voortgezet onderwijs dragen leerlingen immers steeds meer eigen verantwoordelijkheid voor hun leerproces. Voor jongeren met zwakke executieve vaardigheden, of met onderliggende problematiek zoals ADHD, dyscalculie of dyslexie, kan dit tot knelpunten leiden – zeker wanneer vakdocenten niet over voldoende tijd of deskundigheid beschikken om hier structureel aandacht aan te besteden. In zulke gevallen kan de remedial teacher een sleutelrol spelen, zowel in de directe begeleiding van leerlingen als in de ondersteuning van docenten bij het integreren van deze vaardigheden in hun onderwijspraktijk.

Digitale middelen en blended learning

De laatste jaren is er ook een verschuiving naar digitale en online vormen van remedial teaching. Dit speelt met name sinds de COVID-19-pandemie een grotere rol, toen leerlingen soms gedwongen thuisonderwijs moesten volgen. Juist de remedial teacher die vaardig is in digitale begeleiding, kan continuïteit bieden, ook als fysieke aanwezigheid niet altijd mogelijk is. Daarnaast zijn er steeds meer (online) tools voor diagnostiek, monitoring en gepersonaliseerde oefenprogramma's.

Toekomst en aanbevelingen

Uit het LBRT-ledenonderzoek en andere recente publicaties blijkt dat er niet alleen mooie kansen zijn, maar ook de nodige uitdagingen. Juist daarom is het essentieel om nu heldere en toekomstgerichte strategieën te formuleren. Want voor een duurzame en effectieve inzet van remedial teaching in het vo is het cruciaal dat de remedial teacher een vaste plek krijgt binnen de schoolorganisatie. Scholen doen er goed aan om de remedial teaching te positioneren in het ondersteuningsteam of het zorgadviesteam. Duidelijke afspraken over rollen, taken en overlegmomenten zijn cruciaal voor het succes ervan.

Versterking van de samenwerking met docenten en mentoren

De meerwaarde van remedial teaching neemt toe naarmate de rt nauwer samenwerkt met de vakdocent. Reguliere docenten blijven belangrijk in het leerproces van de leerling. Maar wanneer docenten en rt'ers gezamenlijk werken en elkaars expertise benutten, is de kans op succes voor leerlingen aanzienlijk groter. Teamtrainingen, intervisie en collegiale consultaties kunnen hierbij helpen (Inspectie van het Onderwijs, 2024).

Gerichte professionaliseringstrajecten

De complexe vraagstukken in het vo - variërend van gedragsproblematiek, sociaal-emotionele uitdagingen tot specifieke leerstoornissen - vereisen actuele en gespecialiseerde kennis. De LBRT pleit daarom voor continue bij- en nascholing van remedial teachers, gericht op voortgezetonderwijsproblematiek (LBRT, 2024). Denk aan het opbouwen van expertise in meertaligheid, trauma-

sensitief onderwijs, executieve functies en de inzet van digitale leermiddelen.

Brede visie op inclusief onderwijs

De remedial teacher is slechts één van de schakels in het geheel van passend en inclusief onderwijs. Scholen moeten een brede visie ontwikkelen waarin ook (ortho)pedagogen, psychologen, intern begeleiders, zorgcoördinatoren en externe instanties samenwerken. Een geïntegreerde aanpak vergroot de kans dat leerlingen de juiste ondersteuning krijgen. Hoewel de eerste onderzoeken positieve effecten van remedial teaching in het vo laten zien, is er behoefte aan langdurig en grootschalig onderzoek naar kwaliteit, effectiviteit en best practices. Inzicht in wat werkt - en waarom - helpt om de professionalisering te sturen en argumenten te leveren voor verdere financiering en beleidskeuzes.

Conclusie

De rol van de remedial teacher in het voortgezet onderwijs is in korte tijd sterk gegroeid en veranderd. Uit alles blijkt dat deze professional inmiddels veel meer is dan een begeleider van spelling- of rekenvaardigheden. De rt'er in het vo beweegt zich steeds meer als een allround specialist, die leerlingen individueel ondersteunt, docenten adviseert, handelingsplannen mede vormgeeft en daarmee een cruciale schakel vormt in de zorgstructuur van de school.

De verregaande diversiteit onder leerlingen, de toenemende aandacht voor inclusief onderwijs en de complexiteit van de puberleeftijd maken de inzet van gespecialiseerde ondersteuning onmisbaar. Dat de remedial teacher hierin een vooraanstaande rol zou moeten vervullen, wordt ondersteund door zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens: leerlingen die RT-begeleiding ontvangen, boeken meetbare vooruitgang op het gebied van (meta) cognitieve vaardigheden, scoren beter op taal en rekenen, en voelen zich vaak ook veiliger en zelfverzekerder op school.

Toch liggen er uitdagingen. De positie van de remedial teacher binnen het zorgteam is niet overal stevig verankerd,

en samenwerking met vakdocenten en mentoren kan nog worden versterkt. De vraag naar professionalisering op het gebied van executieve functies, digitaal onderwijs en sociaal-emotionele ontwikkeling is groot, en vraagt om een gerichte aanpak in opleidingen en bijscholingstrajecten.

Met het oog op de toekomst is het belangrijk dat scholen, samenwerkingsverbanden, beleidsmakers en de LBRT blijven investeren in de professionalisering en positionering van de remedial teacher. Een sterke rt-functie kan bijdragen aan een inclusievere en meer zorgzame schoolcultuur, waarin elke leerling de beste kansen krijgt om zich te ontwikkelen. Zoals gezegd is het aan alle betrokkenen om deze positieve tendens vast te houden en uit te bouwen. De remedial teacher in het vo is daarmee een blijvende en onmisbare factor in het succes van inclusief onderwijs en in het welzijn van leerlingen - vandaag, maar zeker in de toekomst.

Over de auteur

Melanie Modderman is Hoofdredacteur van het Tijdschrift voor Inclusief Onderwijs & Remedial Teaching

Sluit je aan bij de LBRT!

De Landelijke Beroepsvereniging Remedial Teachers (LBRT) ondersteunt rt'ers met scholing, onderzoek en belangenbehartiging, zodat zij hun expertise optimaal kunnen inzetten.

Leden profiteren van geaccrediteerde cursussen, een beroepsaansprakelijkheidsverzekering, toegang tot wetenschappelijke inzichten en een waardevol netwerk van vakgenoten. Daarnaast zet de LBRT zich in voor de structurele erkenning en positionering van remedial teaching binnen het onderwijs. Versterk je vakmanschap en maak deel uit van een betrokken beroepsvereniging. Meer weten? Kijk op www.lbrt.nl.